

Parallels in Sefer Bereshit: מעשה אבות סימן לבנים

Parshat Vayera-Chayei Sarah: Founding Fathers Part I: Avraham, David, Shaul

I. Avraham and David

1. בראשית כג:ט

וַיִּתֵּן לִי אֶת מַעֲרַת הַמְּכַפְלָה אֲשֶׁר לֹא אֲשֶׁר בְּקִצָּה שְׂדֵהוּ **בְּכֶסֶף מְלֵא** יִתְנַנֶּה לִּי בְּתוֹכְכֶם לְאַחֲזֵת קִבְרוֹ.

כסוף מלא – אשלים כל שוויה, וכן דוד אמר לאחונה (דברי הימים א' כז) **"כסוף מלא"**:

<p>יד וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל-גָּד, צַר-לִי מְאֹד; נִפְלֵה-נָא בְיַד-יְיָ לִי וְיִקַּח לִי רַבִּים וְרַחֲמוּ, וְיִבְדּוּ-אֶת-אֶפְלַי.</p>	<p>14 And David said unto Gad: 'I am in a great strait; let us fall now into the hand of the LORD; for His mercies are great; and let me not fall into the hand of man.'</p>
<p>טו וַיִּתֵּן יְיָ יְקוֹק דָּבָר בְּיִשְׂרָאֵל, מִהַבֹּקֶר וְעַד-עֵת מוֹעֵד; וַיָּמָת מִן-הַעַם, מִדָּן וְעַד-בְּעֵר שִׁבְעִים אֲלָף, אִישׁ.</p>	<p>15 So the LORD sent a pestilence upon Israel from the morning even to the time appointed; and there died of the people from Dan even to Beer-sheba seventy thousand men.</p>
<p>טז וַיִּשְׁלַח יְהוָה הַמַּלְאָךְ יְרוּשָׁלַם, לְשַׁחֲתָהּ, וַיִּנְחֶם יְקוֹק אֶל-הָרָעָה, וַיֹּאמֶר לַמַּלְאָךְ הַמְשִׁחִית בְּעַם רַב עֲתֵה הָרִף יָדְךָ; וַיִּמְלֹאךָ יְקוֹק הַיָּה, עִם-גֶּרֶן הָאוֹרֶנָה (הָאַרְוֶנָה) הַיְבֹסִי. {ס}</p>	<p>16 And when the angel stretched out his hand toward Jerusalem to destroy it, the LORD repented Him of the evil, and said to the angel that destroyed the people: 'It is enough; now stay thy hand.' And the angel of the LORD was by the threshing-floor of Araunah the Jebusite. {S}</p>
<p>יז וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל-יְקוֹק בְּרֹאיוֹ אֶת-הַמַּלְאָךְ הַמַּכָּה בְּעַם, וַיֹּאמֶר הִנֵּה אֲנִי חַטָּאתִי וְאֲנֹכִי הַעֲוִיתִי, וְאֵלֶּה הַצֹּאן, מִה עָשׂוּ: תְּהִי נָא יְדָךְ בִּי, וּבְבֵית אָבִי. {פ}</p>	<p>17 And David spoke unto the LORD when he saw the angel that smote the people, and said: 'Lo, I have sinned, and I have done iniquitously; but these sheep, what have they done? let Thy hand, I pray Thee, be against me, and against my father's house.' {P}</p>
<p>יח וַיָּבֵא-גָד אֶל-דָּוִד, בַּיּוֹם הַהוּא; וַיֹּאמֶר לוֹ, עֲלֵה הָקֵם לְיְקוֹק מִזְבֵּחַ, בְּגֶרֶן, אֲרֹנָה (אַרְוֶנָה) הַיְבֹסִי.</p>	<p>18 And Gad came that day to David, and said unto him: 'Go up, rear an altar unto the LORD in the threshing-floor of Araunah the Jebusite.'</p>
<p>יט וַיַּעַל דָּוִד כַּדְּבַר-גָּד, כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְקוֹק.</p>	<p>19 And David went up according to the saying of Gad, as the LORD commanded.</p>
<p>כ וַיִּשְׁקֹף אֲרֹנָה, וַיֵּרָא אֶת-הַמֶּלֶךְ וְאֶת-עַבְדָּיו, עֹבְרִים, עָלָיו; וַיֵּצֵא אֲרֹנָה, וַיִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ אַפְּיוֹ אֶרְצָה.</p>	<p>20 And Araunah looked forth, and saw the king and his servants coming on toward him; and Araunah went out, and bowed down before the king with his face to the ground.</p>
<p>כא וַיֹּאמֶר אֲרֹנָה, מִדּוּעַ בָּא אֲדֹנָי-הַמֶּלֶךְ אֵלַי-עִבְדוֹ; וַיֹּאמֶר דָּוִד לְקוֹנֵת מַעֲמֹד אֶת-הַגֶּרֶן, לְבָנוֹת מִזְבֵּחַ לְיְקוֹק, וְתַעֲצֵר הַמִּגְפָּה, מֵעַל הָעַם.</p>	<p>21 And Araunah said: 'Wherefore is my lord the king come to his servant?' And David said: 'To buy the threshing-floor of thee, to build an altar unto the LORD, that the plague may be stayed from the people.'</p>
<p>כב וַיֹּאמֶר אֲרֹנָה אֶל-דָּוִד, יִקַּח וַיַּעַל אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב בְּעֵינָיו; וְרֵאה הַבָּקָר לְעֹלָה, וְהַמְּוָרְגִים וְכֵלֵי הַבָּקָר לְעֹצִים.</p>	<p>22 And Araunah said unto David: 'Let my lord the king take and offer up what seemeth good unto him; behold the oxen for the burnt-offering, and the threshing-instruments and the furniture of the oxen for the wood.'</p>
<p>כג כָּל-הַכֹּל, נָתַן אֲרֹנָה הַמֶּלֶךְ--לַמֶּלֶךְ; {ס} וַיֹּאמֶר אֲרֹנָה אֶל-הַמֶּלֶךְ, יְקוֹק אֱלֹהֶיךָ יִרְצֶךָ.</p>	<p>23 All this did Araunah the king give unto the king. {S} And Araunah said unto the king: 'The LORD thy God accept thee.'</p>
<p>כד וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל-אֲרֹנָה, לֹא כִּי-קִנּוּ אֶקְנֶה מֵאוֹתָךְ בְּמַחִיר, וְלֹא אֶעֱלֶה לְיְקוֹק אֱלֹהֵי, עֹלוֹת חִנָּם; וַיִּקַּח דָּוִד אֶת-הַגֶּרֶן וְאֶת-הַבָּקָר, בְּכֶסֶף שְׁקָלִים חֲמִשִּׁים.</p>	<p>24 And the king said unto Araunah: 'Nay; but I will verily buy it of thee at a price; neither will I offer burnt-offerings unto the LORD my God which cost me nothing.' So David bought the threshing-floor and the oxen for fifty shekels of silver.</p>
<p>כה וַיִּבֶן שָׁם דָּוִד מִזְבֵּחַ לְיְקוֹק, וַיַּעַל עֹלוֹת וּשְׁלָמִים; וַיַּעֲתֵר יְקוֹק לְאַרְצָה, וְתַעֲצֵר הַמִּגְפָּה מֵעַל יִשְׂרָאֵל.</p>	<p>25 And David built there an altar unto the LORD, and offered burnt-offerings and peace-offerings. So the LORD was entreated for the land, and the plague was stayed from Israel.</p>

2. רש"י שם
 ארונה המלך – שר היזוסי היה.

3. רש"י בראשית כג:
 יצז – חסר, אותו היום מינוהו שוטר עליהם. מפני חשיבותו של אברהם שהיה לריך לו, עלה לגדולה.

4. רש"י שמ"ב כד:כד
 שקלים חמשים – וכדברי הימים הוא אומר: שקלי זהב משקל שש מאות (דברי הימים א כ"א:כ"ה), הא כיצד?
 גבה חמשים שקלים כסף מכל שצט ושצט, הרי שש מאות, ונתן לו כסף דלמי הזהב. וכן שנינו בסוף שחיטת
 קדשים (בבלי זבחים קט"ז): גבה כסף כסף משקל זהב. וכן שנינו בספרי.

Hashem chooses location for korban	ויבא גד אל דוד ביום ההוא ויאמר לו עלה הקם ליימי מזבח בגרן [ארונה] (ארניה) היבסי.	ולך לך אל ארץ המריה והעלהו שם לעלה על אחד הקרים אשר אמר אליך. ביום השלישי וישא אברהם את עיניו וירא את המקום מרחק. ויבאו אל המקום אשר אמר לו האלהים.
Building מזבח	ויבן שם דוד מזבח ליימי ויעל עלות ושקמים ויעתר יימי לארץ ותעצר המגפה מעל ישראל.	ויבן שם אברהם את המזבח ויערף את העצים ויעקד את יצחק בנו וישם אותו על המזבח ממעל לעצים.
The מלאך and the withheld hand	וישלח דוד המלך וירושלם לשחתה וינחם יימי אל הרעה ויאמר למלאך המשחית בעם רב עתה הרף ידך ומלאך יימי היה עם גרן [הארונה] (האורנה) היבסי.	(י) וישלח אברהם את דוד ויקח את המאכלת לשחט את בנו. (יא) ויקרא אליו מלאך יימי מן השמים ויאמר אברהם ויאמר הנני. (יב) ויאמר אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה.
מוריה	דה"י ב' ב:ג ויחל שלמה לבנות את בית יימי בירושלם בהר המוריה אשר נראה לדוד אביהו אשר הכין במקום דוד בגרן ארנן היבסי.	ויאמר קח נא את בנו את יחידך אשר אהבת את יצחק ולך לך אל ארץ המריה והעלהו שם לעלה על אחד הקרים אשר אמר אליך.

5. ברכות סב:

"וכהשחית ראה ה' וינחם", מאי ראה? אמר רב: ראה יעקב אבינו, דכתיב ויאמר יעקב כאשר ראם. ושמואל אמר: אפרו של יצחק ראה שנאמר ידאלהים יראה - לו השעה. רבי יצחק נפחא אמר כסף כפורים ראה שנאמר (שמות ל) ולקחת את כסף הכפורים מאת בני ישראל וגו'. רבי יוחנן אמר בית המקדש ראה דכתיב (בראשית כב) בהר ה' יראה.

6. רד"ק

ובהשחית ראו יי וינחם. ראו כי רבים מתו ונחם על הרעה. ובדברי רבות' ז"ל (בבלי ברכות ס"ב): מה ראו? ראו אפרו של יצחק; כי באותו הגרן העלה אברהם את יצחק בנו.

קרבן עולה

(יט) ויעל דוד כדבר גד פאשר צנה יקוק. (כב) ויאמר ארונה אל דוד יקח ויעל אדני המלך הטוב בעיניו ראה הבקר לעלה והמרגים וכלי הבקר לעצים.	(ב) ויאמר קח נא את בנו את יחידך אשר אהבת את יצחק ולך לך אל ארץ המריה והעלהו שם לעלה על אחד הקרים אשר אמר אליך. (ג) וישכם אברהם בבקר ויחבש את חמרו ויקח את שני נערו אתו ואת יצחק בנו ויבקע עצי עלה ויקם וילך אל המקום אשר אמר לו האלהים.
(כד) ויאמר המלך אל ארונה לא פי קנו אקנה מאותך במחיר ולא אעלה ליקוק אלהי עלות חנם ויקן דוד את הגרן ואת הבקר בכסף שקלים חמשים.	(ו) ויקח אברהם את עצי העלה וישם על יצחק בנו ויקח בידו את האש ואת המאכלת וילכו שניהם יחדו. (ז) ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר בני ויאמר הנה האש והעצים ואיה השעה לעלה. (ח) ויאמר אברהם אלהים יראה לו השעה לעלה בני וילכו שניהם יחדו.
(כה) ויבן שם דוד מזבח ליקוק ויעל עלות ושקמים ויעתר יקוק לארץ ותעצר המגפה מעל ישראל.	(ט) ויבאו אל המקום אשר אמר לו האלהים ויבן שם אברהם את המזבח ויערף את העצים ויעקד את יצחק בנו וישם אותו על המזבח ממעל לעצים. (יג) וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר נאחו בסבך בקרניו וילך אברהם ויקח את האיל ויעלהו לעלה תחת בנו.

בלבו לשמים. דאינו יודע צטיז קרנן וכי נדר
 זלזו לשמים נדר הלכך כליל הן לגזוה: אשר

שלמי העובדי כוכבים *עולות⁶ איבעית אימא
 קרא ואיבעית אימא סברא איבעית אימא
 סברא עובד כוכבים⁶ לבו לשמים ואיבעית

II. Avraham vs. Shaul

8. שמואל א פרק כה

- כ** וַיִּמְהַר שְׂאוּל, וַיִּפֹּל מֵאֶלְמָלָה קוֹמָתוֹ אַרְצָה, וַיִּרָא מֵאֵד, מִדְּבַרֵי שְׁמוּאֵל; וְגַם-כֹּחַ, לֹא-הָיָה בּוֹ--כִּי לֹא אָכַל לֶחֶם, כָּל-הַיּוֹם וְכָל-הַלַּיְלָה.
- כא** וַתָּבוֹא הָאִשָּׁה אֶל-שְׂאוּל, וַתֵּרָא כִּי-נִבְהַל מֵאֵד; וַתֹּאמֶר אֵלָיו, הִנֵּה שָׁמְעָה שִׁפְחָתְךָ בְּקוֹלְךָ, וְאִשִּׁים נִפְשֵׁי בְּכַפִּי, וְאֶשְׁמַע אֶת-דְּבַרְיְךָ אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלַי.
- כב** וְעַתָּה, שְׁמַע-נָא גַם-אֶתְּךָ בְּקוֹל שִׁפְחָתְךָ, וְאֶשְׁמָה לְפָנֶיךָ פֶּת-לֶחֶם, וְאָכַל; וַיְהִי בָדָּ כֹחַ, כִּי תֵלֵךְ בַּדֶּרֶךְ.
- כג** וַיִּמָּאֵן, וַיֹּאמֶר לֹא אֲכַל, וַיִּפְרָצוּ-בּוֹ עֲבָדָיו וְגַם-הָאִשָּׁה, וַיִּשְׁמַע לְקוֹלָם; וַיִּקָּם, מִהָאָרֶץ, וַיֵּשֶׁב, אֶל-הַמִּטָּה.
- כד** וְלֵאשָׁה עֲגֹל מֵרֶבֶק בְּבֵית, וַתִּמְהַר וַתִּזְבַּחַהּ; וַתִּקַּח-קֶמַח וַתִּלְשֵׁ, וַתַּפְּהוּ מִצּוֹת.
- כה** וַתִּגֵּשׁ לְפָנֵי שְׂאוּל וּלְפָנֵי עֲבָדָיו, וַיֹּאכְלוּ; וַיִּקָּמוּ וַיֵּלְכוּ, בַּלַּיְלָה הַהוּא.
- 20** Then Saul fell straightway his full length upon the earth, and was sore afraid, because of the words of Samuel; and there was no strength in him; for he had eaten no bread all the day, nor all the night.
- 21** And the woman came unto Saul, and saw that he was sore affrighted, and said unto him: 'Behold, thy handmaid hath hearkened unto thy voice, and I have put my life in my hand, and have hearkened unto thy words which thou spokest unto me.
- 22** Now therefore, I pray thee, hearken thou also unto the voice of thy handmaid, and let me set a morsel of bread before thee; and eat, that thou mayest have strength, when thou goest on thy way.'
- 23** But he refused, and said: 'I will not eat.' But his servants, together with the woman, urged him; and he hearkened unto their voice. So he arose from the earth, and sat upon the bed.
- 24** And the woman had a fatted calf in the house; and she made haste, and killed it; and she took flour, and kneaded it, and did bake unleavened bread thereof;
- 25** and she brought it before Saul, and before his servants; and they did eat. Then they rose up, and went away that night.

Parallels Between Avraham and the Ba'alat Ov

בעלת אוב	אברהם
(כב) ועתה שמע נא גם אתה בקול שפחתך...	(ג) ויאמר אדני אם נא מצאתי הן בעיניך אל נא תעבר מעל עבדך.
(כב) ... ואשמה לפניך פת לחם ואכול ויהי בד כח כי תלך בדרכך.	(ד) יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ. (ה) ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעברו...
(כד) ולאשה עגל מרבק בבית ותמרה ותזבחה ותקח קמח ותלש ותפיה מצות.	(ו) וימרה אברהם האלה אל שרה ויאמר מהרי שלש סאים קמח סלת לוגי ועשי עגות. (ז) ואל הבקר רץ אברהם וישח בן בקר רץ וטוב ויתן אל הנער וימרה לעשות אתו.
(כה) ותגש לפני שאול ולפני עבדיו ויאכלו.	(ח) וישח חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם והוא עמד עליהם תחת העץ ויאכלו.
(כה) ... ויקמו וילכו בלילה ההוא	(טז) ויקמו משם האנשים וישקפו על פני סדם...

Contrasts Between Avraham and Shaul

(ו) וישאל שאול בימי ולא ענהו ימי גם בחלמות גם באורים גם בנביאים. (ז) ויאמר שאול לעבדיו בקשו לי אשת בעלת אוב ואלכה אליה ואדרשה בה ויאמרו עבדיו אליה הנה אשת בעלת אוב בעין דור.	(א) וירא אלו ימי באלני ממרא... (יז) וימי אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עשה...
(ח) ... וילך הוא ושני אנשים עמו ויבאו אל האשה לילה...	(א) ... והוא ישב פתח האהל כחם היום.
(יג) ויאמר לה המלך אל תיראי כי מה ראית ותיאמר האשה אל שאול אלהים ראיתי עלי מן הארץ. (יד) ויאמר לה מה תארו ותיאמר איש זקן עלה והוא עטה מעיל וידע שאול כי שמואל הוא ויקד אפים ארצה וישתחו.	(ב) וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה.
(יט) ויתן ימי גם את ישראל עמד ביד פלשתים, ומחר אתה ובניך עמי	(י) ויאמר טוב אשוב אליך כעת תיה והנה בן לשרה אשתך ושרה שמעת פתח האהל והוא אתריו.
(כה) ויקמו וילכו בלילה ההוא.	(טז) ויקמו משם האנשים וישקפו על פני סדם ואברהם הלך עמם לשלחם.